

اختیارات زوجه از جانب زوج

در زندگی زناشویی

(بررسی تطبیقی در حقوق انگلستان و ایران)

مؤلف

گلنوش سادات طالب هاشمی

www.ketab.ir

انتشارات قانون یار

۱۴۰۰

سرشناسه	:	طالب هاشمی، گلنوش سادات، ۱۳۶۸ -
عنوان قراردادی	:	ایران، قوانین و احکام Iran. Laws, etc انگلستان، قوانین و احکام Great Britain.Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور	:	اختیارات زوجه از جانب زوج در زندگی زناشویی (بررسی تطبیقی در حقوق انگلستان و ایران) / مولف گلنوش سادات طالب هاشمی.
مشخصات نشر	:	تهران: انتشارات قانون، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	:	۲۰۲ ص.
شابک	:	۹۷۸-۶۲۲-۲۲۹-۵۳۱-۸
وضعیت فهرست نویسی	:	فیا
موضوع	:	زن و شوهر -- ایران
موضوع	:	Husband and wife -- Iran
موضوع	:	زن و شوهر -- انگلستان
موضوع	:	Husband and wife -- Great Britain
موضوع	:	حقوق تطبیقی
موضوع	:	Comparative law
رده بندی کنگره	:	۵۴۷KMH
رده بندی دیویی	:	۵۵۰.۱۶/۳۴۶
شماره کتابشناسی ملی	:	۷۶۶۴۵۸۸
اطلاعات رکورد کتابشناسی	:	فیا

انتشارات ققنوس

اختیارات زوجه از جانب زوج در زندگی زناشویی

(بررسی تطبیقی در حقوق انگلستان و ایران)

تألیف: گلنوش سادات طالب هاشمی

ناشر: قانون یار

ناظر فنی: محسن فاضلی

نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۰

شمارگان: ۱۱۰۰ جلد

قیمت: ۸۸۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۲۹-۵۳۱-۸

مرکز پخش: تهران، میدان انقلاب، خ منیری جاوید، پلاک ۹۲

تلفن: ۰۲۱۶۶۹۷۹۵۱۹

فهرست مطالب

پیشگفتار	۱۳
----------------	----

فصل اول

کلیات	۱۵
-------------	----

۱- تاریخچه	۱۵
------------------	----

۲- تعریف نمایندگی	۲۰
-------------------------	----

۱-۲- قابلیت نمایندگی	۲۴
----------------------------	----

۲-۲- عناصر نمایندگی مدنی	۲۶
--------------------------------	----

۳-۲- اختیارات نماینده	۳۱
-----------------------------	----

۴-۲- نمایندگی و سایر روابط حقوقی	۳۲
--	----

۳- تقسیمات کلی نمایندگی	۳۵
-------------------------------	----

۱-۳- تقسیم نمایندگی با توجه به منشأ آن	۳۵
--	----

۱-۱-۳- نمایندگی قراردادی	۳۵
--------------------------------	----

۳-۱-۳- نمایندگی قضایی	۳۹
-----------------------------	----

۲-۳- تقسیم نمایندگی به اعتبار رابطه ی طرفین	۴۰
---	----

۳-۳- تقسیم نمایندگی به اعتبار تقسیم حقوق	۴۱
--	----

۴- انواع رابطه نمایندگی	۴۳
-------------------------------	----

۱-۴- نمایندگی قراردادی	۴۴
------------------------------	----

۱-۱-۴- قرارداد صریح	۴۵
---------------------------	----

۲-۱-۴- قرارداد ضمنی	۴۶
---------------------------	----

۳-۱-۴- اقسام اصیل	۴۸
-------------------------	----

۴-۱-۴- اقسام نماینده	۵۲
----------------------------	----

۵-۱-۴- اختیارات نمایندگان قراردادی	۵۴
--	----

۶-۱-۴- تفویض اختیارات	۵۷
-----------------------------	----

۵۸	۴-۱-۷- تجاوز از حدود اختیارات
۶۱	۴-۲- نمایندگی ناشی از تنفیذ
۶۵	۴-۲-۱- شرایط تنفیذ
۶۸	۴-۲-۳- طرق تنفیذ
۶۹	۴-۲-۴- اثر تنفیذ
۷۰	۴-۳- نمایندگی ناشی از استاپل
۷۰	۴-۳-۱- معنای لغوی و اصطلاحی استاپل
۷۱	۴-۳-۲- نظریه استاپل
۷۲	۴-۳-۳- شروط ایجاد نمایندگی ناشی از استاپل
۷۳	۴-۴- اختیار ظاهری
۷۷	۴-۴-۱- اختیارات معمول
۷۷	۴-۴-۲- شرایط ایجاد نمایندگی ظاهری
۸۰	۴-۴-۳- جایگاه نظریه اختیار ظاهری در نظام حقوقی ایران
۸۳	۴-۵- نمایندگی به حکم قانون
۸۴	۴-۵-۱- نمایندگی ناشی از ضرورت
۸۶	۴-۵-۲- اداره فضولی مال غیر
۸۷	۴-۵-۳- شرایط ایجاد نمایندگی ناشی از ضرورت
۸۸	۴-۵-۴- مصادیق اعمال نمایندگی ناشی از ضرورت
۸۸	۴-۵-۵- نمایندگی ناشی از رابطه زناشویی
۸۹	۴-۵-۶- پایان نمایندگی به حکم قانون

فصل دوم

۹۱	مبنای اختیارات زوجه
۹۱	۱- مبنای اختیارات زوجه در حقوق انگلستان
۹۹	۱-۱- نمایندگی فرزندان

۹۹.....	۱-۲- مسئولیت و تعهدات شوهر در قبال فرزندان زن
۱۰۰.....	۲- مقایسه مایحتاج زوجه با نفقه
۱۰۳.....	۲-۱- نفقه زن
۱۰۶.....	۲-۱-۱- شرایط وجوب نفقه
۱۰۷.....	۲-۱-۲- وجوب پرداخت نفقه در دوران عقد
۱۰۸.....	۲-۱-۳- نحوه پرداخت نفقه زن
۱۰۹.....	۲-۱-۴- شناسایی اختیارات زوجه در حقوق ایران
۱۱۰.....	۳- عرف و عادت
۱۱۰.....	۳-۱- سابقه تاریخی عرف و عادت
۱۱۳.....	۳-۳- تعریف عرف و عادت در فقه و حقوق
۱۱۳.....	۳-۳-۱- معنای لغوی عرف
۱۱۴.....	۳-۳-۲- معنای اصطلاحی عرف
۱۱۷.....	۳-۳-۳- معنای لغوی و اصطلاحی علامت
۱۱۷.....	۳-۳-۴- تفاوت عرف و عادت
۱۱۹.....	۳-۳-۵- تفاوت عرف و مد
۱۱۹.....	۳-۴- شرایط پیدایش و رواج عرف
۱۲۱.....	۳-۵- پذیرش عرف
۱۲۳.....	۳-۶- جایگاه عرف در فقه اسلامی
۱۲۵.....	۳-۶-۱- دیدگاه فقهای امامیه در خصوص حجیت عرف
۱۲۷.....	۳-۶-۲- تفاوت عرف با اجماع، آرای مجتهدین و بنای عقلاء
۱۲۸.....	۳-۷- جایگاه عرف در حقوق ایران
۱۳۳.....	۳-۷-۱- جایگاه عرف در قانون مدنی و تجارت ایران
۱۳۵.....	۳-۷-۲- تفاوت عرف، رویه قضایی و نظریه علمی
۱۳۶.....	۳-۸- جایگاه عرف در حقوق خانواده
۱۳۷.....	۳-۹- اهمیت عرف در حقوق زوجین

پیشگفتار

سازندگان موجودات اعتباری در مرحله ی اول مردمان هستند که منشا انتزاع ماهیت حقوقی نیز اندیشه های اقتصادی و اجتماعی در اعمال آن ها است. زمانی که دانشمندان عصر به کشف ماهیتی اعتباری می پردازند، آیندگان باید پویایی آن را در نظر بگیرند، زیرا اغلب مفاهیم و ماهیت های حقوقی پویا هستند و در بستر زمان رشد و تحول پیدا می کنند. اگر چه هر نهاد حقوقی درباره ی موضوع خاصی بحث کرده و راهکار های موجود در مواجهه با مشکلات را ارائه می کند، اما به دلیل وسعت قلمرو موضوعات، با ابهام و موارد مورد اختلافی مواجه می شویم. از این رو، برای تعیین هر نهاد حقوقی می بایست موضوعات را موسع یا مضیق کرد. در قلمرو نمایندگی نیز اگر چه موضوعات متعددی مورد بحث واقع شده است، اما به دلیل وجود موارد مبهم، به نظر می رسد بهتر باشد با تحلیل مبانی و اصول آن به صورت دقیق تر و امکان ارائه ی قاعده ی حقوقی بتوان وضعیت این موارد مبهم و مورد اختلاف را روشن ساخت. برای مثال، آیا نهاد نمایندگی زوجه از جانب زوج در رابطه ی زناشویی که در حقوق انگلستان شناسایی شده است، در نظام حقوقی ایران بر مبنای عرف قابل شناسایی و توجیه حقوقی می باشد؟ آیا اختیارات زوجه ناشی از رابطه ی زوجیت در حقوق ایران و انگلستان، صرفاً در امور مدنی است و یا در امور تجاری نیز قابل اعمال می باشد؟ در نظام حقوقی ایران و انگلستان، آیا اختیارات زوجه را می توان به عنوان زیر مجموعه ای از اختیارات قانونی محسوب کرد و یا آنکه تحت عنوان اختیارات ناشی از ضرورت مورد بررسی قرار می گیرد؟ این بحث در جایی ضرورت پیدا می کند که چه در نظام حقوقی انگلیس و ایران، و چه در فقه اسلامی، وازگان به شکل عام و کلی مطرح شده و گاه به طور دقیق محدوده ی اعمال آن مشخص نیست. در نظام حقوقی ایران، مبحث نمایندگی مورد بحث واقع نشده است و قانون

گذار در قانون مدنی ایران در ماده ۶۵۶ ق.م مقرر می دارد که: «وکالت عقدی است که به موجب آن یکی از طرفین طرف دیگر را برای انجام امری نایب خود می نماید». در حقوق انگلیس نیز در تعریفی از نمایندگی چنین بیان شده است که: «نمایندگی رابطه ای حقوقی است که به موجب آن، شخصی عملی را از طرف دیگری انجام می دهد، به نحوی که وضعیت او را تحت تأثیر قرار می دهد» در فقه اسلامی نیز فقها وکالت را استنباط در تصرف می دانند. با توجه به این تعاریف، واژه ی «امر» در قانون مدنی ایران، واژه ی «عمل» در تعریف نمایندگی در حقوق انگلیس و واژه ی «تصرف» در فقه از کلیت و عمومیت برخوردار هستند و اقسام امور و حدود تصرفات در نمایندگی را مشخص نمی کنند. از این رو، در نوشتار پیش رو در جهت بررسی دقیق تر و جزئی تر یک قسم از نمایندگی در حقوق انگلستان با عنوان نمایندگی زوجه از جانب زوج ناشی از رابطه ی زناشویی برآمده و با نگاه تطبیقی و بررسی نقاط اشتراکی و اختلافی آن با نظام حقوقی ایران، در جستجوی اصطلاحات قاعده ای حقوقی در حقوق ایران هستیم. در واقع، ضرورت پرداختن به این قسم از اختیار و نمایندگی تنها به عنوان مطرح کردن یک نظریه ی حقوقی رایج در سایر نظام های حقوقی و وارد کردن آن به نظام حقوقی ایران نیست، بلکه نظام عمومی در روابط اجتماعی اقتضای وجود چنین نظریه و قاعده ای حقوقی در ایران می باشد. علاوه بر آن، عدم شناسایی چنین نظریه ای و عدم توجه و طرح قانون گذار در قوانین ایران به منزله ی رواج نداشتن آن در بین مردم نیست، بلکه این نظریه به لحاظ عرفی چنان رواج یافته است که مردم در تنظیم روابط عمومی و حقوقی خود به آن می پردازند. در حالی که مطابق با قواعد حاکم بر وکالت در حقوق مدنی ایران و به خصوص، اصل عدم نیابت، چنین اختیاراتی قابل پذیرش نیست، نظریه ها و قواعد حقوقی بیشتر مبتنی بر نظریات و قواعد منطقی و فلسفی است، نه اموری که مردم به طور متعارف در بین خود پذیرفته اند.